

רבי צדוק (הראשון)

רבי צדוק [הראשון, כי היה עוד אחד] היה "גדול הדור" כדברי חכמים, והיה זקן מופלג, חי שנים רבות.

ארבעים שנה לפני חורבן בית המקדש השני, הוא היה צם ומתענה מדי יום, שלא ייחרב בית המקדש, ורק בלילה היה אוכל. התעניות שעשה ערערו והחלישו את בריאותו מאוד, כמובן. סמוך מאוד לזמן החורבן, היתה הזדמנות מיוחדת לרבן יוחנן בן זכאי לבקש שלוש בקשות מאספסיאנוס הרומאי, שעשה מצור על ירושלים ואת החרבת העיר השאיר לבנו טיטוס הרשע; את אחת הבקשות ניצל רבן יוחנן לטובת רופא מומחה שירפא את רבי צדוק.

חז"ל מספרים במדרש, שאספסיאנוס אמר לרבן יוחנן בן זכאי שיכול להוציא מירושלים חבר או קרוב לפני שייכנסו חייליו. שלח רבן יוחנן בן זכאי את רבי אליעזר ואת רבי יהושע, שני תלמידיו הגדולים, להוציא את רבי צדוק מירושלים. הלכו ומצאו אותו בשער העיר. כאשר רבי צדוק הגיע, קם לכבודו רבן יוחנן בן זכאי, נשיא ישראל, ממקומו. אמר לו אספסיאנוס: 'מלפני הסבא הכחוש הזה אתה נעמד?'

אמר לו רבן יוחנן: 'דע לך, אם היה לנו רק עוד אחד כמוהו, ולך, אספסיאנוס, היו פי שניים חיילים ממה שיש לך כאן, לא היית יכול לכבוש את ירושלים!' אמר לו אספסיאנוס: 'למה, מה כוחו המיוחד של רבי צדוק?' אמר לו: 'כאשר הוא אוכל תאנה אחת הרי זה מספיק לו כדי ללמוד מאה פרקים בבית המדרש!' שאל אותו אספסיאנוס: 'למה רבי צדוק נראה נורא כל כך?'

אמר לו רבן יוחנן בן זכאי: 'מכח הצומות והתעניות, שכן רבי צדוק התענה ארבעים שנה לקראת החורבן הממשמש ובא'.

שלח אספסיאנוס והביא רופאים, והיו מאכילים אותו מעט מעט ומשקים אותו מעט מעט, עד שחזר אליו גופו.

על צערו בגלל חורבן בית המקדש אפשר ללמוד ממעשה שסיפרו חז"ל:

פעם אחת נכנס רבי צדוק לבית המקדש וראה את בית המקדש חרב. אמר: אבי שבשמים, החרבת את עירך ושרפת את היכלך וישבת ושלוות ושקטת. מיד נתנמנם רבי צדוק, וראה את הקב"ה שעומד בהספד, ומלאכי שרת מספידים אחריו, ואומר: 'הוי אמנה ירושלים' (סדר אליהו רבה,

כ"ח).

במשנה בפרקי אבות (ד, ה') מלמד אותנו רבי צדוק: "אַל תַּעֲשֶׂם עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם, וְלֹא קָרְדִּים לְחִפּוֹר בָּהֶם" – זה עניין של כבוד התורה! התורה היא לא כלי שמשתמשים בו לצורך משהו אחר, כמו פרנסה, אלא התורה כל כך חשובה שלומדים אותה לשמה – לשם התורה בעצמה!

יש בזה מחלוקת גדולה בין החכמים בדורות שונים, יש האוסרים כמו רבי צדוק – ואולי המפורסם שבהם הוא ברמב"ם שלא הסכים לקבל שכר כרב עיר ובכלל על לימוד התורה, ולכן היה רופא במקביל ללימוד התורה. יש המתירים ללמוד תורה ולקבל על זה שכר, ואומרים שאין היום ברירה מכל מיני סיבות. ואין כאן מקום להרחיב במחלוקת הגדולה הזאת... נישאר עם ההבנה של גודל הכבוד שעלינו לכבד את התורה הקדושה, מתנת ה' לנו!

אם ננסה לסכם בקצרה מה למדנו על רבי צדוק – נוכל להעמיד את זה על שני דברים:

א. צערו על חורבן בית המקדש,

ב. כבוד התורה.

בכרטיס על רבי צדוק יש שלושה ציורים: קרדום, תאנה וחורבן... איך הציורים קשורים לרבי צדוק?...

תוספת למקרה שיש זמן...

מעשה בר' אליעזר ור' יהושע ור' צדוק שהיו מסבים בבית משה בןו של רבן גמליאל, והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם.

נתן הכוס לר' אליעזר ולא נטלו; נתנו לר' יהושע וקבלו.

אמר לו ר' אליעזר: מה זה, יהושע, אנו יושבים וגמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו?

אמר לו: מצינו גדול ממנו ששמש. אברהם גדול הדור היה, וכתוב בו: "והוא עמד עליהם" (בעצמו! הוא לא שולח עבדים...), ושם תאמר – כמלאכי השרת נדמו לו? לא נדמו לו אלא

לעריבים; ואנו, לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו?

אמר להם ר' צדוק: עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ואתם עוסקים בכבוד הבריות? הקדוש ברוך הוא משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה ועורך שלחן לפני כל

אחד ואחד, ואנו, לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו?

אולי רבי צדוק בא ללמד אותנו, שלעשות חסד עם אחרים זה לא משהו שמפחית מכבוד האדם שעושה את החסד. החסד והנתינה והעזרה לאחרים זה ממש יסוד העולם, ה' עושה איתנו חסד כל הזמן! אנחנו רק מקבלים מאיתנו את החסד, או מאחרים – אפילו אם זה משהו שהוא נשיא או רב גדול – ומשתדלים להעביר את זה הלאה, לגמול חסד עם אחרים: להכניס אורחים, לעזור לאחרים או לחברים, לתת למי שצריך מה שהוא צריך וכן הלאה.